

Asia C-203/24 [Hakamp]ⁱ**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

15.3.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

15.3.2024

Valittaja:

KN

Vastapuoli:

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

Pääasian kohde

Pääasia koskee sen sosiaaliturvalainsäädännön määrittämistä, jota sovelletaan Alankomaissa asuvaan työntekijään, joka on harjoittanut toimintaa sisävesialuksella Belgiassa, Alankomaissa ja Saksassa Liechtensteiniin sijoittautuneelle työnantajalle.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

SEUT 267 artiklan nojalla unionin tuomioistuimelle esitetty ennakkoratkaisupyynnö koskee erityisesti kysymystä siitä, kuinka on määritettävä, voidaanko palkkatyötä kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa tekevän työntekijän katsoa harjoittavan huomattavaa osaa toiminnastaan asuinjäsenvaltiossaan.

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Mitkä olosuhteet tai olosuhteiden lajit ovat merkityksellisiä määritettäessä täytäntöönpanoasetuksen 14 artiklan 8 mukaisesti sitä, harjoittaako palkkatyötä tavallisesti kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa tekevä henkilö huomattavaa osaa toiminnastaan asuinvaltiossa, jos on todettu, että hän harjoittaa siellä toimintaa 22 prosenttia työajastaan? Onko tätä varten edellytettävä, että i) olosuhde on suorassa yhteydessä harjoittavaan toimintaan, ii) olosuhde viittaa toiminnan harjoittamisen paikkaan ja iii) olosuhde on luonteeltaan sellainen, että siitä voidaan tehdä määrälliset päätelmät, jotka koskevat painoarvoa, joka toiminnalle asuinvaltiossa voidaan antaa verrattuna asianomaisen henkilön toiminnan kokonaismäärään?

2. Kun otetaan huomioon ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus, onko tässä arvioinnissa otettava huomioon i) työntekijän asuinpaikka, ii) sisävesialuksen, jolla työntekijä harjoittaa toimintaa, rekisteröintipaikka, iii) sisävesialuksen omistajan ja toiminnanharjoittajan sijoittautumispaikka, iv) paikka, jossa alus purjehti muina ajanjaksoina, jolloin työntekijä ei harjoittanut toimintaa aluksella eikä myöskään ollut vielä työnantajan palveluksessa, v) työnantajan sijoittautumispaikka ja vi) paikka, jossa työntekijä nousee alukseen ja poistuu alukselta?

3. Minkä ajanjakson osalta on arvioitava, harjoittaako työntekijä huomattavaa osaa toiminnastaan asuinvaltiossaan?

4. Onko jäsenvaltion toimivaltaisella laitoksella sovellettavaa lainsäädäntöä määritettäessä perusasetuksen 13 artiklan 1 kohdan käsitteeseen ”huomattavaa osaa toiminnastaan” liittyvää harkintavaltaa, jota tuomioistuimen on lähtökohtaisesti kunnioitettava, ja jos on, miten laaja tämä harkintavalta on?

Unionin oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009

Kansalliset oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Ei ole

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Valittaja asui vuonna 2016 Alankomaissa. Hän harjoitti 4.2.2016–31.12.2016 toimintaa sisävesialuksella, joka on rekisteröity Alankomaissa. Aluksen omistaja ja toiminnanharjoittaja on Alankomaissa rekisteröity ja sinne sijoittautunut laivayhtiö. Valittaja teki kyseisellä ajanjaksolla palkkatyötä Liechtensteinissa sijaitsevalle työnantajalle ja harjoitti toimintaa aluksella Belgiassa, Saksassa ja Alankomaissa. Laivapäiväkirjan mukaan alus on purjehtinut vuonna 2016 Alankomaissa noin 22 prosenttia ajasta.
- 2 Liechtensteinin toimivaltainen laitos pyysi vastapuolta eli Sociale verzekeringsbankin (sosiaalivakuutuspankki) hallitusta 25.7.2017 päivätyllä kirjeellä asetuksen (EY) N:o 987/2009 (jäljempänä täytäntöönpanoasetus) 6 artiklan mukaisesti määrittämään alustavasti, mitä sosiaaliturvalainsäädäntöä valittajaan sovelletaan ajanjaksolla, jona hän työskenteli aluksella. Vastapuoli määrittä 6.3.2020 tehdyllä päätöksellä alustavasti, että sovellettavaksi tulee Alankomaiden sosiaaliturvalainsäädäntö.
- 3 Valittaja teki tästä päätöksestä oikaisuvaatimuksen vastapuolelle. Vastapuoli hylkäsi oikaisuvaatimuksen ja katsoi siinä yhteydessä, että valittaja on harjoittanut huomattavaa osaa toiminnastaan Alankomaissa asetuksen (EY) N:o 883/2004 (jäljempänä perusasetus) 13 artiklan 1 kohdan mukaisessa merkityksessä. Se otti tätä varten huomioon, että laivapäiväkirja osoitti, että vuonna 2016 alus on purjehtinut Alankomaissa noin 22 prosenttia ajasta, vuonna 2013 myös noin 22 prosenttia ja vuonna 2014 24 prosenttia ajasta. Tässä yhteydessä se otti huomioon myös sen, että valittaja asuu Alankomaissa, alus on rekisteröity Alankomaissa ja aluksen omistaja ja toiminnanharjoittaja on sijoittautunut Alankomaihin.
- 4 Sen jälkeen, kun valittajan kanne oli hylätty rechtbankissa (alioikeus), valittaja valitti Centrale Raad van Beroepiin (virkamies- ja sosiaaliasioiden ylioikeus, jäljempänä Centrale Raad). Myös tämä tuomioistuin totesi, että valittaja on harjoittanut huomattavaa osaa toiminnastaan Alankomaissa. Centrale Raadin perusteluissa todetaan, että työntekijän, joka työskentelee alle 25 prosenttia työajastaan asuinvaltiossaan, voidaan silti katsoa harjoittavan huomattavaa osaa toiminnastaan siellä, jos riittävä määrä muita olosuhteita viittaa tähän. Sitä mukaa kuin työntekijä työskentelee jäsenvaltiossa vähemmän, muita olosuhteita on oltava enemmän tai niiden on oltava painavampia.
- 5 Centrale Raad totesi, että vastapuolen perustelut riidanalaisessa päätöksessä olivat riittävät sen määrittämiseksi, että valittaja harjoittaa huomattavaa osaa toiminnastaan asuinvaltiossaan Alankomaissa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan vastapuoli sai määrittämisen yhteydessä ottaa huomioon, että alus, jolla valittaja työskenteli, purjehti myös vuonna 2013 22 prosenttia ja vuonna 2014 24 prosenttia Alankomaissa. Se sai myös ottaa huomioon sen, että valittaja asuu Alankomaissa, alus on rekisteröity Alankomaissa ja aluksen omistaja ja toiminnanharjoittaja on sijoittautunut Alankomaihin.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 6 Valittaja teki Centrale Raadin tuomiosta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytävään tuomioistuimeen eli Hoge Raad der Nederlandeniin (Alankomaiden ylin yleinen tuomioistuin). Ainoastaan ensimmäinen valitusperuste on olennainen ennakkoratkaisukysymysten kannalta.
- 7 Valittaja väittää, että Centrale Raad on soveltanut perusasetuksen 13 artiklaa ja täytäntöönpanoasetuksen 14 artiklan 8 kohtaa virheellisesti, kun se on katsonut, että hän on harjoittanut huomattavaa osaa toiminnastaan Alankomaissa. Hän väittää tältä osin, että Centrale Raadin huomioon ottamat olosuhteet eivät ole merkityksellisiä sen arvioinnin kannalta, onko huomattavaa osaa hänen toiminnastaan harjoitettu Alankomaissa. Hän väittää lisäksi, että Centrale Raad on tehnyt virheen, kun se ei ole ottanut perusteluissaan huomioon sitä, että hänen työnantajansa on sijoittautunut Liechtensteiniin ja että hän ei noussut alukseen ja poistunut alukselta Alankomaissa vaan Belgiassa.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 8 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että täytäntöönpanoasetuksen 14 artiklan 8 kohdan mukaan perusasetuksen 13 artiklan 1 kohdan a alakohdan käsitettä ”huomattavaa osaa toiminnasta” on tulkittava siten, että kyseessä on oltava määrällisesti huomattava osa kaikesta toiminnasta, vaikka kyseessä ei välttämättä ole suurin osa toiminnasta. Määritettäessä sitä, harjoitetaanko huomattavaa osaa toiminnasta jäsenvaltiossa, otetaan huomioon täytäntöönpanoasetuksen 14 artiklan 8 kohdan mukaan palkkatyön tapauksessa muun muassa työaikaa ja/tai palkkaa koskevat viitteelliset perusteet. Jos näiden perusteiden soveltaminen johtaa 25:tä prosenttia pienempään osuuteen, se on saman säännöksen mukaan osoitus siitä, että huomattavaa osaa toiminnasta ei harjoiteta kyseisessä jäsenvaltiossa.
- 9 Ilmaisujen ”otetaan huomioon”, ”viitteelliset perusteet” ja ”osoitus” käytöstä täytäntöönpanoasetuksen 14 artiklan 8 kohdassa seuraa, että kun työajan ja/tai palkan osuus jäsenvaltiossa on pienempi kuin 25 prosenttia, on mahdollista, että muista olosuhteista kokonaisarvioinnissa seuraa, että on joka tapauksessa oletettava, että toiminnan harjoittaminen kyseisessä valtiossa muodostaa huomattavan osan asianomaisen henkilön kaikesta toiminnasta.
- 10 Ensiksi on selvitettävä, mitkä olosuhteet ovat olennaisia, jotta voidaan määrittää, että työntekijöiden, jotka harjoittavat 25:tä prosenttia pienemmän osuuden toiminnastaan asuinvaltiossaan, voidaan kuitenkin katsoa harjoittavan siellä huomattavaa osaa toiminnastaan. Toiseksi on epäselvää, minkä ajanjakson osalta arviointi on tehtävä.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, ettei palkka kuulu käsiteltävässä asiassa olennaisiin olosuhteisiin. Asianosaiset eivät ole vedonneet mahdolliseen eroon palkassa. On epäselvää, mitkä perusteet sitten ovat merkityksellisiä.

Täytäntöönpanoasetuksessa säädetään vain, että toiminnan huomattavuus määritetään ”ottamalla huomioon” työaikaa ja/tai palkkaa koskevat viitteelliset perusteet, eikä siinä mainita, mitkä muut olosuhteet voivat olla merkityksellisiä.

- 12 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on taipuvainen päättämään täytäntöönpanoasetuksen [14] artiklan 8 kohdan sanamuodosta, että asuinvaltiossa harjoitettavan toiminnan osuuden on oltava ”määrällisesti huomattava”, että muiden työajan ja/tai palkan lisäksi huomioon otettavien olosuhteiden i) on oltava suorassa yhteydessä harjoitettavaan toimintaan, ii) viitattava työskentelypaikkaan ja iii) oltava luonteeltaan sellaisia, että niistä voidaan tehdä määrälliset päätelmät, jotka koskevat painoarvoa, joka toiminnalle asuinvaltiossa voidaan antaa verrattuna asianomaisen henkilön toiminnan kokonaismäärään.
- 13 Se pitää kyseenalaisena, ovatko Centrale Raadin arviointinsa perustana pitämät olosuhteet tältä osin merkityksellisiä. Tässä yhteydessä on nimittäin kyse olosuhteista, jotka eivät ole suorassa yhteydessä toiminnan harjoittamiseen. Ne eivät sisällä minkäänlaisia viitteitä työskentelypaikasta tai toiminnan määrästä asuinvaltiossa verrattuna toiminnan kokonaismäärään.
- 14 On selvää, että paikka, jossa alus on rekisteröity, ja paikka, jonne aluksen omistaja ja toiminnanharjoittaja on sijoittautunut, eivät ole missään yhteydessä toimintaan. Tämä vaikuttaisi pätevän myös paikkaan, jossa alus on muina vuosina purjehtinut, kun valittaja ei vielä työskennellyt sillä (ks. myös jäljempänä 15–18 kohta). Koska [perusasetuksen] 13 artiklan 1 kohta koskee selvästi työntekijää, joka harjoittaa osaa toiminnastaan asuinvaltiossaan, ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, ettei myöskään asuinpaikkaa koskeva peruste ole merkityksellinen. Valittaja vetosi lisäksi työnantajan sijoittautumispaikkaan ja paikkaan, jossa hän nousee alukseen ja poistuu alukselta. Ensimmäinen peruste ei ole missään yhteydessä toimintaan, ja toinen ei osoita millään tavalla toiminnan määrää asuinvaltiossa. Koska perusasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen sanamuodosta ja systematiikasta tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei voida tehdä päätelmiä perusteista, joita puolestaan on pidettävä merkityksellisinä, ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää kaksi ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä.
- 15 Toisen käsiteltävän kysymyksen osalta eli sen osalta, mikä on merkityksellinen ajankohta arvioitaessa sitä, onko huomattavaa osaa valittajan toiminnasta harjoitettu Alankomaissa, ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin harkitsee muutamaa mahdollisuutta. Ottaen huomioon, että sosiaalivakuutusmaksut maksetaan Alankomaissa kalenterivuositain, lähtökohdaksi voitaisiin ottaa asianomainen kalenterivuosi. Siinä on kuitenkin se haittapuoli, että lähtökohdaksi otetaan kansallinen lainsäädäntö, minkä takia asianomaisten jäsenvaltioiden lähestymistavat voivat olla erilaisia. Niin ikään voitaisiin harkita arviointia, joka koskee ajanjaksoa, jolla työntekijän työsuhte on muuttumaton ja joka voi olla vuotta pidempi mutta myös sitä lyhyempi. Tässä yhteydessä tulee myös uudelleen esiin kysymys siitä, voidaanko ottaa huomioon olosuhteet ajanjaksoilla, joina työntekijä ei toiminut aluksella palvelussuhteessa (vrt. edellä oleva 14 kohta).

- 16 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että täytäntöönpanoasetuksen 14 artiklan 10 kohdasta seuraa, että sovellettavan lainsäädännön määrittämistä varten on otettava huomioon myös 12 seuraavan kalenterikuukauden odotettavissa oleva tilanne. Tässä yhteydessä täytäntöönpanoasetuksessa ei tosin mainita, mistä hetkestä kyseinen 12 kuukauden ajanjakso lasketaan.
- 17 Täytäntöönpanoasetuksessa ei säädetä aikaisemmasta tilanteesta. Sovellettavasta lainsäädännöstä Euroopan unionissa (EU), Euroopan talousalueella (ETA) ja Sveitsissä joulukuussa 2013 julkaistun sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan (jäljempänä hallintotoimikunta) käytännön oppaan (jäljempänä käytännön opas) sivulla 29 todetaan, että myös aiempaa toimintaa voi pitää luotettavana tulevan toiminnan mittarina. Jos päätöstä ei voida tehdä suunniteltujen työaikajärjestelyjen tai työvuorolistojen perusteella, käytännön oppaan mukaan on järkevää tarkastella edellisten 12 kuukauden tilannetta ja käyttää sitä perusteena arvioitaessa toiminnan huomattavaa osaa. Tämä hallintotoimikunnan näkemys ei kuitenkaan ole ratkaiseva. Hallintotoimikunnan näkemyksiä, sellaisina kuin ne on kirjattu käytännön oppaaseen, on pidettävä neuvoina. Niistä voi olla hyötyä perusasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen tulkitsemisen yhteydessä, mutta ne eivät vaikuta tuomioistuimen toimivaltaan arvioida näiden asetusten säännösten sisältöä, kuten ilmenee unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 5.12.1967, Van der Vecht, 19/67, EU:C:1967:49 ja tuomio 8.5.2019, SF, C-631/17, EU:C:2019:381, 41 kohta).
- 18 Esillä olevassa tapauksessa Centrale Raad otti huomioon vuosina 2012 ja 2013 vallinneen tilanteen, siis pidemmältä ajanjaksolta kuin 12 kuukautta toiminnan alkamisesta, mikä on hallintotoimikunnan näkemyksen ja täytäntöönpanoasetuksen sääntelyn vastaista. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että yhtäältä on mahdollista ottaa huomioon toiminnan suuntaus aiempina vuosina, mutta tämä argumentti vaikuttaisi olevan mahdollinen vain, jos asianomainen työntekijä harjoitti jo silloin kyseistä toimintaa. Toisaalta se tosin ei, ettei perusasetuksessa ja täytäntöönpanoasetuksessa ole viitteitä siitä, että aiempi tilanne on otettava huomioon, on syy olla tekemättä sitä. Sama koskee myös tilannetta, joka on tapahtunut vuosia aiemmin ja etenkin, jos työntekijän työsuhte ei ollut tuolloin vielä olemassa. Koska tämän arvioinnin yhteydessä perusasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen sanamuodosta ja systematiikasta tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei ole johdettavissa riittävästi viitteitä, Hoge Raad esittää kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen.
- 19 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pohtii, kuinka paljon toimivaltaisella laitoksella on harkintavaltaa määritettäessä, että työntekijä kuuluu asianomaisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin, koska hän harjoittaa huomattavaa osaa toiminnastaan asuinvaltiossaan. Kun tuomioistuimen on arvioitava tätä määrittämistä, tulee esiin kysymys siitä, onko sen tehtävä asiasta täysin oma arviointinsa ja tarvittaessa korvattava toimivaltaisen laitoksen arviointi vai onko sen annettava kyseiselle laitokselle tiettyä harkintavaltaa.

- 20 Centrale Raad vaikuttaa katsovan, että toimivaltaisella laitoksella on tällaista harkintavaltaa. Hallintotoimikunta toteaa käytännön oppaan sivulla 30 maantiekuljetusten osalta, että sovellettavan lainsäädännön määrittämisestä vastaavat nimetyt laitokset voivat käyttää myös muita kuin perusasetuksessa, täytäntöönpanoasetuksessa ja tässä oppaassa esiteltyjä tapoja, jos ne pitävät niitä sopivampina tiettyjen käsiteltävinä olevien tilanteiden arvioinnissa. Tämä vaikuttaa viittaavan nimettyjen laitosten harkintavaltaan. Tämä huomautus ei kuitenkaan ole ratkaiseva, koska hallintotoimikunnan käsitykset eivät ensinnäkään ole oikeudellisesti sitovia ja toiseksi kyseisen kohdan käsite ”nimetty laitos” voisi tapauksen mukaan kattaa myös tuomioistuimen, jonka on arvioitava jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen arvioinnin oikeellisuutta.
- 21 Toimivaltaisen laitoksen harkintavallan hyväksymistä puoltaa se, että käsite ”huomattavaa osaa toiminnastaan” on oikeudellinen käsite, jota tuomioistuin voi soveltaa konkreettisesti tapauksessa ilman, että hallinnolliselle elimelle tarvitsee antaa harkintavaltaa. Lisäksi toimivaltaisen laitoksen harkintavallan hyväksyminen johtaa siihen, että asianomaisten eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten laitosten samassa tapauksessa sovellettavasta lainsäädännöstä tekemien erilaisten päätelmien todennäköisyys kasvaa, kun taas perusasetuksen (11 artiklan 1 kohta) tavoitteena on nimenomaan se, että ne, joihin asetusta sovelletaan, kuuluvat vain yhden jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön piiriin.
- 22 Koska perusasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen sanamuodosta ja systematiikasta tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei ole johdettavissa riittävästi viitteitä myöskään mahdollisesta harkintavallasta, Hoge Raad esittää neljännen ennakkoratkaisukysymyksen.